

STORTINGET

Innst. 315 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:105 S (2020–2021)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Gisle Meininger Saudland og Helge André Njåstad om å sikre et helhetlig Nav

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å utvikle partnerskapet i Nav og legge samtlige ytelser og tjenester i Nav under én statlig styringslinje.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 12. februar 2021 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 1. mars 2021 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet,

Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Eirik Faret Sakariassen, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til at det i representantforslaget foreslås å utvikle partnerskapet i Nav og legge samtlige ytelser og tjenester i Nav under én statlig styringslinje.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, forstår forslaget slik at partnerskapet mellom kommune og stat i Nav oppheves, og at alle ytelser og tiltak gjennom Nav, inklusive eksempelvis sosialstøtte, finansieres av staten.

Ifølge forslagsstillerne var målet med partnerskapet å bidra til å gi brukerne én dør inn til Nav, brukerne skulle gis et mer oversiktlig og forenklet inntrykk, og tjenestene skulle oppleves mer sømløse og brukervennlige. Forslaget beskriver partnerskapet i praksis med overordnet styring og ledelse, kontroll av ytelser og at trygdesvindler må forfølges.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener Nav-reformens formål fortsatt er riktig, men at organiseringen og ansvarsdelingen mellom stat og kommune har vist seg ikke å være optimal.

Dette flertallet viser til at Nav-reformen sto for Ny Arbeids- og Velferdsforvaltning.

Nav ble opprettet 1. juli 2006 i tråd med Stortingets behandling av Nav-loven den 13. juni 2006 jf. Innst. O. nr. 55 (2005–2006), og Ot.prp. nr. 47 (2005–2006). Gjennomføringen av sammenslåingen av de statlige trygdekantorene og arbeidsformidlingen med det kommunale sosialkontoret skjedde i de ulike kommunene i tidsperioden fra 1. juli 2006 til 2011.

Dette flertallet viser til St.meld. nr. 9 (2006–2007) Arbeid, velferd og inkludering, som omhandlet forslag til endringer i virkemidler og arbeidsmetode i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Som en del av denne stortingsmeldingen kom forslaget om oppretting av egne forvaltningsenheter. Arbeids- og sosialkomiteen avga Innst. S. nr. 148 (2006–2007) den 14. mars 2007. Forvaltningsenhetene ble innført i Nav fra 1. januar 2008. Etablering av både forvaltningsenheter og en rekke Nav-kontor skjedde derfor samtidig. Fra innføringen av forvaltningsenhetene og frem til dags dato har Nav vært under kontinuerlig omstilling og intern omorganisering. Konsekvensene er blant annet at ansvarsforholdene er blitt svært uoversiktlige.

Dette flertallet har merket seg hva granskingsutvalget ledet av professor Finn Arnesen sier i sin utredning avgitt 4. august 2020 (NOU 2020:9 Blindsonen) om feilaktig praktisering av adgangen til å motta sykepenger, arbeidsavklaringspenger og pleiepenger ved opphold i annet EØS land:

«Utvalget mener de etablerte strukturene for faglig dialog og styring ikke legger godt nok til rette for at overordnede organer holdes løpende orientert om viktige saker nedover i systemet. Det synes ikke å være klare rutiner for kommunikasjon heller ikke der det kan være snakk om alvorlige feil i forvaltningens praksis, og ansvarsforholdene i ytelseslinjen er uklare.»

Dette flertallet slutter seg til det som sies i Representantforslag 105 S (2020–2021):

«[F]lere undersøkelser viser at både overordnet styring, kompetanse og kontroll er mangelfull, men også at oppfølging av brukerne i Nav har stort potensial for forbedring.»

Dette flertallet vil påpeke at Navs organisasjon er meget omfattende og komplisert.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det derfor er svært krevende å danne seg et klart bilde av hvordan den skulle fungere, og hvordan den fungerer i dag. Det er etter disse medlemmers mening ikke mulig å drøfte partnerskapet mellom stat og kommune i Nav uten å forsøke å få oversikt over Nav-reformens forarbeid og intensjoner samt hvordan Riksrevisjonen og Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité har vurdert hvordan reformen har utviklet seg.

Regjeringen Bondevik II la 13. desember 2002 frem St.meld. nr. 14 (2002–2003) Samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten (SATS-meldingen). Hovedelementer i SATS-modellen var en ny etat for arbeid og relaterte ytelser og én etat for pensjon. Det skulle være én felles førstelinje i kommunene, men det ble ikke skis-

sert konkrete, praktiske løsninger for hvordan denne lokale tjenesten skulle utformes. I innstillingen fra sosialkomiteen (Innst. S nr. 189 (2002–2003)) sendte Stortingets opposisjon meldingen tilbake til regjeringen, da de mente at de kommunale tjenestene måtte inkluderes bedre, og at flere modeller som inkluderte statlige og kommunale tjenester, måtte utredes. Det ble fattet følgende vedtak i Stortinget 13. mai 2003:

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for en felles velferdsstat bestående av Aetat, trygdeetaten og sosialetaten.»

Regjeringen satte ned Rattsø-utvalget i august 2003, som fikk som mandat å utrede ulike organisasjonsmodeller. Utvalget la frem sin utredning NOU 2004:13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning i juni 2004 og anbefalte modellen med to statlige etater: en etat for arbeid og inntekt og en pensjonsetat samt videreføring av den daværende ansvarsfordelingen mellom stat og kommune. Ifølge utvalget ville det være en rekke utfordringer med intern kompleksitet, omstillingsevne og fleksibilitet samt ledelsesutfordringer knyttet til å samle et stort spekter av ulike oppgaver i én etat.

Disse medlemmer viser til at utvalgets vurderinger i ettertid har vist seg å være dekkende. Siden Rattsø-utvalgets prinsipløsning var sendt regjeringen i retur fra Stortinget tidligere, kom regjeringen Bondevik II tilbake til Stortinget med Stortingets vedtatte løsning. Dette skjedde i mars 2005 gjennom St.prp. nr. 46 (2004–2005) Ny arbeids- og velferdsforvaltning med oppgaver fra Aetat og trygdeetaten og at det skulle etableres felles statlige og kommunale Nav-kontor i hver kommune.

Den organisatoriske reformen ble foreslått med følgende begrunnelse:

«Regjeringen foreslår at det etableres én førstelinjetjeneste for hele tjenestespekteret i arbeids- og velferdsforvaltningen. Førstelinjetjenesten skal baseres på et forpliktende samarbeid mellom stat og kommune nedfelt i lokale samarbeidsavtaler. Det skal være et arbeids- og velferdskontor i hver kommune som er brukernes kontaktsted for hele tjenestespekteret. Det statlige ansvaret skal samles i én etat; arbeids og velferdsetaten. Kommunene skal beholde sitt ansvar for oppgaver etter lov om sosiale tjenester, og økonomisk sosialhjelp skal fortsatt være en skjønnsbasert og behovsprøvd ytelse i kommunal regi.»

Disse medlemmer viser til at Nav-reformens mål var:

- Flere i arbeid og aktivitet, færre på stønad.
- Enklere for brukerne og tilpasset brukernes behov.
- En helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

Disse medlemmer viser til St. prp. nr. 46 (2004–2005) Ny arbeids- og velferdsforvaltning, der det frem-

kommer følgende sentrale krav til organiseringen av den nye arbeids- og velferdsforvaltningen:

- Ansvar for virkemidler knyttet til arbeid og redusert arbeidsevne må samles i størst mulig grad.
- Det må ikke skapes nye grensesnitt som gir nye koordineringsbehov og åpner for nye kateballsituasjoner.
- Brukere som trenger det, må raskt få avklart sine behov og få et samordnet tjenestetilbud.
- Brukerne må få ett tilgjengelig kontaktsted lokalt for alle arbeids- og velferdsforvaltningens tjenester.

Disse medlemmer mener denne beskrivelsen av Nav-reformens mål og sentrale krav til organisering fungerer godt som beskrivelse også i dag av sentrale utfordringer i Nav.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at utbetalinger av pensjon og familieytelser fungerer meget bra.

Disse medlemmer mener at for øvrig er Nav langt forbi det som kan beskrives som stordriftsfordeler ved dagens organisering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at ved Stortingets behandling av St.prp. nr. 46 (2004–2005) presiserte sosialkomiteen følgende i Innst. S nr. 198 (2004–2005):

«Komiteen vil understreke viktigheten av at det etableres en felles førstelinjetjeneste med lokale arbeids- og velferdskontorer som dekker alle kommunene. Dette vil sikre at brukerne får ett sted å henvende seg og slipper den rundgangen mellom kontorene som mange opplever i dag. Førstelinjetjenesten skal gi brukeren et tilbud om helhetlig avklaring av sine behov uavhengig av eierskapet til ytelser og tjenester det er imidlertid like viktig at organiseringen bak skranken er effektiv, og at brukerne med sammensatte behov får en fast kontaktperson som skal bistå med veiledning og oppfølging».

Ved behandlingen av denne innstillingen 31. mai 2005 fattet Stortinget følgende 2 vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen sikre tilstrekkelige ressurser til kompetansehevede tiltak i forbindelse med etableringen av en ny arbeids- og velferdsforvaltning både i den nye statlige etaten og i kommunenes sosialtjeneste.»

«Stortinget ber Regjeringen sikre at det utarbeides en plan for samlet kompetanseutvikling i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti kan ikke se at disse vedtakene er blitt fulgt opp, jf. Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2007–2008).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet kan ikke se at disse vedtakene er blitt fulgt godt nok opp, jf. Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2007–2008).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Nav ble opprettet 1. juli 2006, og at Stortinget behandlet opprettelsen av forvaltningsenheter i Nav 20. mars 2007 i samband med arbeids- og sosialkomiteens Innst. S nr. 148 (2006–2007).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ga da sin tilslutning til opprettelse av forvaltningsenhetene samtidig som det ble uttalt følgende:

«Komiteen viser til det pågående arbeidet med intern organisering av den nye Arbeids- og velferdsetaten, og ber om at behovet for beslutningsmyndighet i førstelinjen og behovet for god kompetanse i møtet med brukeren gis høyeste prioritet. Etter komiteens mening er dette avgjørende for en vellykket reform.»

«Komiteen viser til den brede politiske enigheten om hva som er formålet med NAV-reformen, en førstelinje som er god på individuell veiledning og oppfølging.»

Disse medlemmer understreker at det å samle visse forvaltningsoppgaver i spesialenheter skal bygge opp under målene med Nav-reformen ved å frigjøre administrative ressurser til oppfølging av brukeren i førstelinjen. Gjennom en god samhandling mellom spesialenhet og Nav-kontor skal Nav-kontoret fremstå med nødvendig nøkkelkompetanse for å realisere intensjonen i reformen.

Disse medlemmer viser til Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2008–2009) pkt. 2.1 Arbeids- og velferdsetaten:

«Utvikling av tjenester til brukeren i tråd med intensjonen bak NAV-reformen representerer imidlertid utfordringer for etaten i de kommende to årene. Det gjenstår blant annet avklaringer av grensesnitt mellom roller, enheter og nivåer i etaten.»

Etter etableringen av spesialavdelingene i 2008 vurderte Riksrevisjonen etableringen slik i Tillegg 2 til Dokument nr. 1 (2009–2010):

«Formålet med å etablere forvaltningsenheter var å frigjøre tid i NAV-kontorene til mer individuell veiledning og oppfølging, og å øke kvaliteten og effektiviteten i saksbehandlingen. Revisjonen sier at Arbeids- og velferdsdirektoratet mente det var en utfordring å etablere forvaltningsenheten med tanke på kompetanse, kvalitet og saksbehandlingstider. Revisjonen viser at en rekke sentrale forutsetninger for en vellykket etablering av forvaltningsenheten ikke syntes å være tilstede, og at

utviklingen i 2008 har vært negativ med økt saksbehandlingstid, økte restanser og svekket internkontroll. Revisjon viste at viktige forutsetninger for en vellykket etablering av forvaltningsenhetene ikke forelå på etableringstidspunktet.»

Ett sentralt eksempel gjaldt veiledning og brukerkontakt. Der het det:

«Mangelfull kompetanse ved lokalkontorene fører til at forvaltningsenhetene får veilederoppgaver de ikke var tiltenkt ovenfor lokal enhetene og brukerne.»

Disse medlemmer vil understreke at dette førte til at også myndighet i større grad ble skjøvet ut fra Nav-kontorene og derved bort fra brukermøtene. Dette gjelder da særlig beslutninger som ligger i de arbeidsrettede løpene, og som har størst betydning for enkeltborgerne. Dette er igjen med på å redusere betydningen av partnerskapet og likeverdigheten i dette. I praksis innebærer dette en umyndiggjøring av den enkelte medarbeider og det enkelte Nav-kontor.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser i dagens virkelighet at det som i praksis har skjedd, er at Nav Stat har sentralisert og «trimmet» egen organisasjon utenfor partnerskapet med kommunene. Det kommunale partnerskapet har så bare tatt konsekvensene og derved bidratt til at det også kan sies at kommunen har abdisert.

Uttalelser fra Nav Stat de siste 2–3 årene har vært tydelig i retning av at de nå i større og tydeligere grad «skylder» på kommunene, les tydeliggjør hva de selv har ansvar for. Kommunene har langt fra vært gode nok, men det er ugreit å ta ansvar fra kommunene og deretter skyldte på kommunene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til høringsuttalelse fra KS, som mener at partnerskapet i Nav har en merverdi, men at det fortsatt ligger et uforløst potensial i partnerskapsmodellen, som KS jobber aktivt for å styrke og videreutvikle.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at i Meld. St. 33 (2015–2016) Nav i ny tid – for arbeid og aktivitet vurderte regjeringen Solberg gjennomføringen av reformen. Meldingen drøfter i hovedsak Nav-kontorene og ikke arbeids- og velferdsforvaltningen som helhet. Evalueringen viser at målene i hovedsak ikke er nådd.

Arbeids- og sosialkomiteen avga Innst. 49 S (2016–2017) til stortingsmeldingen. Den 17. november 2016 fattet Stortinget følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at en sammen slåing til færre og større Nav-kontor må være gjenstand for lokale vurderinger og beslutninger. Det skal tas hen-

syn til behovet for samiskspråklige tjenester i de fylker og kommuner der dette er relevant.»

«Stortinget ber regjeringen om at eventuelle endringer i bemanningen ved det enkelte Nav-kontor som følge av opphevelse av den statlige bemanningsgarantien må være lokalt forankret og basert på god lokal dialog. Tjenestetilbudet til kommunens innbyggere skal opprettholdes.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det enkelte Nav-kontor får økt handlefrihet og myndighet, og at man forsterker arbeidet med økt vekt på styring gjennom oppnådde resultater og mindre detaljstyring av virkemidler og aktiviteter.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er ikke enige i at tjenestetilbudet til kommunens innbyggere er opprettholdt slik reformen har utviklet seg. Disse medlemmer har heller ikke erfart at det enkelte Nav-kontor har fått økt myndighet, og at arbeidet med økt vekt på styring gjennom oppnådde resultater i stedet for aktiviteter har gitt Nav en større respekt i befolkningen. Det er viktig å være klar over at Arbeids- og velferdsdirektoratet fortsatt styrer fylkene og Nav-kontorene ut fra volum (antall tiltaksplasser og brukte kroner) og ikke hva de fører til av effekter – positive og negative. Dette er egentlig en skandale. Her brukes opp mot 10 mrd. kroner med manglende grunnlag for å kunne si hva som virker.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er lite som tyder på at det foreløpig er gitt økt beslutningsmyndighet til lokale Nav-kontor og innført en mer resultatbasert og mindre detaljregulert styring internt i etaten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser i den forbindelse til Representantforslag 130 S (2020–2021) fra representanter fra Arbeiderpartiet om et styrket Nav

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Dokument 3:5 (2017–2018) Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltning og bruk av arbeidsmarkedstiltak i Nav. Undersøkelsen omfattet perioden 2010 til 2016 og ble behandlet i Stortinget våren 2018. Den viste at mange tiltaksdeltakere ikke kom i arbeid etter at de hadde avsluttet arbeidsmarkedstiltak. Arbeids- og velferdsetaten dokumenterte i varierende grad om arbeidsmarkedstiltak var nødvendig og hensiktsmessig. En stor del av brukerne hadde ikke en aktivitetsplan ved oppstart på tiltak, noe som er en retting etter Nav-loven. Det var mangelfull oppfølging av tiltaksdeltakerne fra Nav-kontorene og svakheter ved

myndighetens styring og rapportering av bruken av arbeidsmarkedstiltakene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti erkjenner at Nav er tillagt en formidabel oppgave. Resultatene for brukerne av midlertidige ytelser og arbeidsrettede tiltak er dårlige. Det har etter disse medlemmers mening to hovedårsaker:

1. De felles statlige og kommunale Nav-kontorene har ikke blitt ledet av departement og kommune i samsvar med regjeringen Bondevik II (St.prp. nr. 46 (2004–2005)) sine krav til organisering beskrevet i følgende fire punkter:
  - Ansvar for virkemidler knyttet til arbeid og redusert arbeidsevne må samles i størst mulig grad.
  - Det må ikke skapes nye grensesnitt som gir nye koordineringsbehov og åpner for nye kasteballsituasjoner.
  - Brukere som trenger det, må raskt få avklart sine behov og få et samordnet tjenestetilbud.
  - Brukerne må få et tilgjengelig kontaktsted lokalt for alle arbeids- og velferdsordningens tjenester.
2. Arbeidsmarkedet har endret seg radikalt fra 2006. Det er nå et vedvarende stort tilbud av arbeidsomme og rimelige arbeidsfolk som ikke bor i Norge. Dette reduserer etterspørselen etter folk som bor i Norge, og som har bare delvis arbeidsevne eller svak tilknytning til arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at de borgerne som var en viktig begrunnelse for Nav-reformen, nemlig folk som trenger en mer omfattende oppfølging over lengre tid, har blitt ytterligere marginalisert. Pandemien forsterker problemene. Dette er meget alvorlig. Det er også disse brukerne som i aller størst grad trenger å møte et Nav-kontor som er åpent og tilgjengelig, og saksbehandlere som har mulighet og myndighet til å faktisk bidra med tiltak, oppfølging og bistand som bidrar til selvhjelp – ikke saksbehandlere som bare forvalter, inntektssikrer og henviser videre til andre beslutningsaktører. Det er i dette farvannet at det skapes kasteballer mellom statlig og kommunal inntektssikring.

Disse medlemmer vil understreke at for å realisere målene for Nav er det avgjørende viktig å ha oversikt over det lokale arbeids- og næringsliv samt den enkelte borgers situasjon. Kommunene har et helhetsansvar for å skape trygghet og trivsel for sine innbyggere gjennom en rekke initiativ, tiltak og velferdsordninger. Bruken av Navs tjenester kan derfor ikke skje uavhengig av kommunens øvrige arbeid.

Disse medlemmer avviser på denne bakgrunn representantforslaget om å legge samtlige ytelser og tjenester i Nav under én statlig styringslinje.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer på bakgrunn av at behandlingen av og resultatene ved Navs midlertidige ytelser og arbeidsrettede tiltak er dårlige, følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en plan som viser hva som trengs av organisasjonsmessige endringer og styrking av fagkompetanse hos etatens fagfolk for at førstelinjen ved Nav-kontorene i kommuner og bydeler kan fatte vedtak om midlertidige ytelser og arbeidsrettede tiltak i tråd med Nav-reformens opprinnelige mål. Dette for å ivareta behovet for myndige Nav-kontor i alle kommuner og bydeler hvor kommunestyret vedtar det».

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter prinsippet om mer myndige Nav-kontor som ett av flere elementer i en tillitsreform der kompetansen til Nav-ansatte som arbeider i direkte kontakt med brukerne, tillegges større vekt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser i den forbindelse til Representantforslag 130 S (2020–2021) fra representanter fra Arbeiderpartiet om et styrket Nav, som er til behandling i komiteen parallelt med Representantforslag 105 S (2020–2021).

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Nav-reformen var en betydelig organisatorisk reform som skulle gjennomføres relativt raskt, samtidig med en rekke velferdspolitiske reformer. Disse medlemmer viser til at felles statlig-kommunale Nav-kontor ble valgt etter en grundig politisk prosess. Disse medlemmer viser videre til at det siste kontoret ble etablert i 2011, og at Nav-reformen, i en forvaltningsammenheng, har hatt relativt kort virketid.

Disse medlemmer viser til at målet med felles statlig-kommunale kontorer er å gi brukerne bedre og mer helhetlig oppfølging og bistand. Disse medlemmer fremhever at hensynet til de brukerne som står lengst unna arbeidsmarkedet og har størst behov for sammensatte tjenester, har stått sentralt.

Disse medlemmer er enige med forslagsstillerne i at Nav-reformen til tider har vært krevende, men at mye har vært gjort siden Riksrevisjonens rapport fra 2012, som forslagsstillerne velger å bruke som utgangspunkt.

Disse medlemmer viser til at regjeringen, på bakgrunn av de betydelige utfordringene som Riksrevi-

sjonen pekte på i sin rapport, i 2014 satte ned et ekspertutvalg (Vågegeng-utvalget). Utvalget fikk i oppdrag å gjennomgå arbeids- og velferdsforvaltningen med sikte på å vurdere og fremme forslag til forbedringer. Rapporten fra ekspertutvalget forelå i 2015, og regjeringen fulgte opp med en egen stortingsmelding i 2016 med tydelige retningsvalg og tiltak for å forbedre, forenkle og fornye forvaltningen (Meld. St. 33 (2015–2016) Nav i en ny tid – for arbeid og aktivitet). I stortingsmeldingen er regjeringen tydelig på at partnerskapet mellom kommune og stat i det lokale Nav-kontoret gir muligheter som ikke er utnyttet godt nok. Dette var også klare tilbakemeldinger fra forskerne som hadde fulgt etableringen av Nav i hele reformperioden.

Disse medlemmer viser til at stortingsmeldingen og tiltakene derfor var særlig rettet mot å gjøre forvaltningen mer arbeidsrettet, forenkle og forbedre brukernes møte med Nav og ikke minst gi forvaltningen større handlingsrom lokalt til å tilpasse tjenestene til brukernes individuelle behov og lokale forhold. Brukernes rettigheter og plikter skal behandles likt, men tjenester og tiltak for å gi bistand og oppfølging med sikte på arbeid og inkludering må være individuelt tilpasset.

Disse medlemmer viser til at retningsvalgene og tiltakene er fulgt opp både av regjeringen og forvaltningen selv gjennom mange initiativer og forbedrings tiltak. Dette forbedringsarbeidet er det blant annet gjort rede for i de årlige budsjettene og gjennom flere svar på spørsmål fra Stortinget. Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) har nylig også gjennomført en evaluering av tiltakene på lokalt nivå og konkluderer med at det samlet sett er skjedd et retningskifte i Nav som det er grunn til å anta at kan føres tilbake til Meld. St. 33 (2015–2016) Nav i en ny tid. Det pekes på større innslag av strategisk ledelse på kontornivå og at det har skjedd forbedringer i veiledernes arbeidssituasjon som kan gjøre dem mer myndige og løsningsorienterte. Til tross for at det fortsatt må arbeides med flere utfordringer i en så vidt stor og kompleks organisasjon, mener AFI at departementet og forvaltningen bør fortsette det påbegynte retningskiftet. AFI mener at arbeidsretting, kombinert med søkelys på dem som står langt unna arbeidslivet, har vært en medvirkende faktor til den økte integrasjonen på kontorene og den sterke felles målforståelsen som nå er utbredt. (AFI/OsloMet, AFI-rapport 2020:09).

Disse medlemmer viser også til Navs årsrapport fra 2019, hvor de skriver:

«I Stortingsmelding nr. 33 (2015–2016) NAV i en ny tid, hadde regjeringen en tydelig målsetting om å få flere i arbeid og styrke brukeropplevelsene i møte med NAV. Det arbeidet som NAV igangsatte for å følge opp stortingsmeldingen, ser vi nå resultater av. I 2019 brukte NAVs medarbeidere mer tid enn noen gang til arbeidsrettet oppfølging. Digitale selvbetjeningsløsninger er blitt tilgjengelig på stadig flere områder, og samarbeidet

med arbeidsgiverne er styrket. Dette har medført at flere kommer i arbeid og brukeropplevelsen er bedret.»

Disse medlemmer viser til at det er et selvstendig argument at kommunene bør ha et økonomisk sikkerhetsnett for sine innbyggere. Ved at økonomisk sosialhjelp dekkes gjennom kommunenes frie midler, har kommunene også et økonomisk insentiv til å styrke det forebyggende arbeidet, slik at kommunens innbyggere ikke kommer i en situasjon der de har behov for ordningene.

Disse medlemmer fremhever at et av de viktigste innsatsområdene i arbeids- og velferdspolitikken fremover er å forebygge og hindre at utsatte grupper blir stående varig utenfor utdanning eller arbeidsliv. Vi må derfor både arbeide for å inkludere flere i utdanning og arbeid og samtidig søke å gi flere av dem som blir stående utenfor arbeidslivet, mulighet for deltakelse og inkludering i nabolag, nærmiljø og lokalsamfunn. Disse medlemmer viser til at årsakene til utenforskap ofte er sammensatte og gjensidig forsterkende. Disse medlemmer fremhever derfor betydningen av en helhetlig politikk for å forebygge utenforskap og bidra til økt inkludering i arbeids- og samfunnsliv, som må omfatte et bredt spekter av politikkområder. Disse medlemmer mener at vi må bli bedre til å samarbeide på tvers av tjenester og sektorer, ikke minst mellom arbeid, helse og utdanning. Disse medlemmer ser det også som naturlig at samarbeidet lokalt, mellom ulike kommunale tjenester og arbeids- og velferdsforvaltningen, er en nøkkel til å nå målene om å inkludere flere og motvirke utenforskap.

Disse medlemmer vil av denne grunn ikke støtte det fremlagte forslaget, men vil allikevel fremheve viktigheten av å fortsette det utviklingsarbeidet som har gitt gode resultater, men som også må forsterkes for å møte stadig nye utfordringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at forslaget fra representantene fra Fremskrittspartiet, slik statsråden påpeker i sitt svarbrev til komiteen, også innebærer en statliggjøring av sosialhjelp og kvalifiseringsprogram. Disse medlemmer støtter ikke en slik omlegging, men viser til statsrådets brev, det det blant annet fremgår følgende:

«En viktig begrunnelse for at det ikke ble foreslått en statliggjøring av de kommunale tjenestene som ble lagt til NAV-kontoret, var nettopp at mange av brukerne også ville ha behov for andre kommunale tjenester (habilitering, rehabilitering, helse, bolig mv). En statliggjøring av alle tjenestene i NAV-kontoret vil dermed kunne redusere samarbeidet med andre kommunale tjenester som ofte er vesentlige for denne utsatte gruppen.»

Disse medlemmer viser til at Stortinget en rekke ganger har behandlet spørsmål om statliggjøring av sosialhjelpen, for eksempel i forbindelse med Representantforslag 111 S (2012–2013) om et mer helhetlig, effektivt og brukervennlig Nav, jf. Innst. 416 S (2012–2013). Forslaget fikk kun Fremskrittspartiets egne stemmer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser videre til Representantforslag 130 S (2020–2021) fra representanter fra Arbeiderpartiet om et styrket Nav, som komiteen har til behandling parallelt med Representantforslag 105 S (2020–2021), og til sine merknader og forslag i Innst. 351 S (2020–2021), som avgis ultimo april 2021.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti visertil at forslaget handler om å avvikle partnerskapet i Nav og tjenester i Nav under én statlig styringslinje, altså å gjøre Nav statlig. Forslagsstillerne argumenterer for endringen med at erfaringen med organiseringen av Nav er at den er problematisk og ikke fungerer slik Nav-reformen var tenkt å fungere for brukerne. Disse medlemmer er opptatt av et helhetlig og godt fungerende Nav til beste for brukere og ansatte. Samtidig er ikke en omfattende omorganiseringsprosess som ikke er basert på en solid analyse av helheten både i kommunalt og statlig Nav, veien å gå. Flere av bekymringene som tas opp i forslaget, er reelle problemstillinger som krever andre tiltak, for eksempel å styrke de lokale Nav-kontorene, flytte mer myndighet nedover, sikre mer sosialfaglig kompetanse, en tillitsreform og et samordnet og godt tjenestetilbud ute i kommunene.

Disse medlemmer erkjenner at det er utfordringer knyttet til at Nav lokalt har delt ansvar mellom kommune og stat, og at det er variasjoner mellom de ulike Nav-kontorene, blant annet når det gjelder oppfølging og tilgjengelighet for brukere. Disse medlemmer slutter seg til bekymringen som høringsinstansene tar opp knyttet til likebehandling av ansatte og brukere i Nav. Disse medlemmer deler bekymringen om ulike arbeids- og lønnsvilkår for de ansatte ved Nav-kontorene. De ansatte utfører likt arbeid, men har ikke like arbeidsvilkår, rettigheter og lønn. Derfor slutter disse medlemmer seg til KS sitt innspill om å jobbe for en tariffavtale for alle ansatte i Nav-kontorene med like lønns- og arbeidsvilkår.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til aktivitets- og redegjørelsesplikten i likestillings- og diskrimineringslovens kap. 4. Alle norske virksomheter, uavhengig av størrelse, skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Lønnskartlegging skal foregå hvert annet år. Det betyr at lønnskartleggingen må gjøres

første gang for regnskapsåret 2021. Dersom virksomhetene allerede har tallene klare, kan de offentliggjøres i redegjørelsen for 2020. Dette medlem mener tallene og redegjørelsen som fremlegges i tråd med redegjørelsesplikten, kan benyttes som bakgrunn for å fremme nødvendige tiltak som sikrer en bedre likebehandling av de ansatte i Nav.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen benytte tall og redegjørelser som fremlegges av Nav i tråd med likestillings- og diskrimineringslovens kap. 4 om aktivitets- og redegjørelsesplikt, til å foreslå nødvendige tiltak for å sikre en bedre likebehandling av de ansatte i statlig og kommunalt Nav.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at det i de lokale Nav-kontorene er ansatte i både stat og kommune. Disse medlemmer viser til at avtaler om lønns- og arbeidsvilkår er partenes ansvar, i tråd med den norske arbeidslivsmodellen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at flere av høringsinnspillene deler forslagsstillerens bekymring knyttet til koordinert oppfølging av Navs brukere. Disse medlemmer viser til innspill fra FFO om at brukerbehovet for koordinert og helhetlig oppfølging også omhandler tjenester fra andre sektorer, noe et statlig Nav ikke vil løse. Disse medlemmer understreker at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, i likhet med flere av høringsinstansene, støtter en linje hvor Nav-kontorene kan få mer myndighet og frihet til å utøve faglighet og skjønn i møte med brukerne. Den helhetlige oppfølgingen av brukere har fordel av at kontoret også er kommunalt forankret. Å gjøre Nav helt statlig vil ikke løse mange brukeres koordineringsbehov verken i avklaringsløp eller for brukere med sammensatte tjenestebehov. For brukere som er avhengige av parallelle tjenester, er det nødvendig med et Nav som kan samhandle tett med kommunens øvrige ansvars- og tjenesteområder som rus- og psykiske tjenester, flyktningtjenester, familiekontoret, barnevern og voksenopplæring. Disse medlemmer mener at å strømlinjeforme og detaljstyre en reform ikke er løsningsen for Nav. Når ulike velferdsoppgaver fra før av er lagt til kommunal forvaltning, henger det sammen med at lokal kunnskap og prioriteringer ofte gir et bedre sluttresultat. Det samme gjelder for de sosiale tjenestene i Nav. Kommunene har de beste forutsetningene for å løse oppgavene knyttet til sosiale tjenester, fordi sosiale tjenester er mer enn sosialhjelp, og fordi de sosiale tjenestene er individuelle og skjønnsbaserte, ikke standardiserte. Nav må ha kunnskap om lokalt arbeidsliv og næringsinteresser og samarbeide tett med disse for å

løse sitt oppdrag på arbeidsmarkedsområdet. Dette innebærer at Nav må være en tydelig aktør og ha en aktiv tilknytning til lokalsamfunnet.

Disse medlemmer viser til at en fersk forskningsrapport fra AFI/OsloMet (2020) viser at nesten 80 pst. av veilederne oppgir at de jobber i team. Hovedmønsteret er at teamene består av både statlig og kommunalt ansatte og er en arbeidsform de ansatte er fornøyd med.

Disse medlemmer slutter seg til FO, Fagforbundet, KS og FFO sine bekymringer og støtter på denne bakgrunn ikke forslaget om å gjøre Nav statlig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at svakheter ved dagens organisering og konsekvensene av disse er påpekt en rekke ganger, både fra et styringsperspektiv, men også fra brukerperspektivet. I gjennomgangen til Vångeng-utvalget fra 2015 kommer det klart frem deler av utfordringene forslaget peker på ved delt ansvar mellom kommune og stat i Nav. Disse medlemmer mener flere uttalelser i denne illustrerer noen grunnleggende utfordringer med partnerskapet, og at det over tid har vist seg å ha uheldige konsekvenser for tjenesteutførelsen ved det enkelte kontor. Utfordringene med todelt styringslinje og delt lederskap pekes på av Vångeng-utvalget (2015, s. 103):

«Særlig utfordringen for ledere i NAV-kontoret er å håndtere både kommunens og statens forventninger om hvordan NAV-kontoret skal bidra til å nå målene – og å balansere mellom både statlige og kommunale oppgaver og interesser. NAV-kontorets ledelse skal rapportere i to styringslinjer, forholde seg til to tariffområder og lede en organisasjon med et bredt spekter av oppgaver som krever ett personell med høy kompetanse på forskjellige områder.»
Og videre (s. 104):

«Todelt lederskap omtales imidlertid ofte som en 'godværsmodell', dvs. at den kan fungere dersom begge lederne er både drivende, samkjørte, tydelige og omforent om lederskapet de utøver i kontoret. Det vil være en større utfordring å fatte raske, tydelige beslutninger dersom lederne ikke er samkjørte og omforente. Manglende eller utydelige beslutninger kan være til hinder for utvikling av kontoret. Det vil dessuten være vanskeligere å smelte sammen forskjellige kulturer og begrepsbruken kan i større grad bli forvirrende (hva legges i oppfølging, mottak, veiledning osv.) når det er to ledere. Lederrollen kan være ulik fra kommune til stat, lederne kan ha ulikt fokus ('seile i hver sin retning'). Hvem som bestemmer kursen til kontoret kan bli et aktuelt spørsmål ved todelt ledelse. Kontoret står i større fare for at ingen har en helhetsoversikt. Det kan lettere føre til forskjellige personalpolitikk, 'mine' og 'dine' ansatte, ansatte kan i større grad bli opptatt av hvem som har det best/verst. Todelt ledelse gir større mulighet for uklar ledelse og forskjellig styring. På mindre kontor kan det også være fordyrende og lite funksjonell.»

Disse medlemmer mener det er grunn til å erkjenne at Nav-reformens formål om ett Nav svekkes gjennom et todelt system der ansatte, brukere og ledere må forholde seg til ulike styringssignaler, ulike IKT-systemer, ulike ansettelsesforhold og betingelser og annet. Reformen har nå fått virke i ti år.

En av organisasjonene som organiserer mange av de ansatte i Nav, Norsk Tjenestemannslag (NTL), støttet forslagsstillerne i vurderingen av partnerskapet under høringen 25. februar 2021. Deres medlemmers syn er også tidligere tydeliggjort i en undersøkelse de gjennomførte høsten 2012, i rapporten Partnerskapet i Nav – offentlig tvangsekteskap? Undersøkelsen viser at et flertall av respondentene opplevde partnerskapet som problematisk og ville jobbe for en ren statliggjøring av Nav. De peker på utfordringer knyttet til effektivitet, medbestemmelse, lønns- og arbeidsvilkår, IKT-tilganger og systemer og annet, som de mener i stor grad skyldes dagens organisering i to styringslinjer. Rapporten har videre gjennomgått en rekke andre undersøkelser som dels peker i samme retning hva gjelder delt styringslinje og lederansvar.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å avvike partnerskapet i Nav og legge samtlige ytelser og tjenester i Nav under én statlig styringslinje.»

«Stortinget ber regjeringen nedsette et bredt sammensatt utvalg som skal vurdere å avvike partnerskapet og samle samtlige ytelser og tjenester i Nav under én statlig styringslinje.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at førstelinjen i Nav styrkes, slik at den enkelte bruker blir sett på som et enkeltindivid, og at Nav blir mindre byråkratisk.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en plan som viser hva som trengs av organisasjonsmessige endringer og styrking av fagkompetanse hos etatens fagfolk for at førstelinjen ved Nav-kontorene i kommuner og bydeler kan fatte vedtak om midlertidige ytelser og arbeidsrettede tiltak i tråd med Nav-reformens opprinnelige mål. Dette for å ivareta behovet for myndige Nav-kontor i alle kommuner og bydeler hvor kommunestyret vedtar det.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 2*

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å avvikle partnerskapet i Nav og legge samtlige ytelser og tjenester i Nav under én statlig styringslinje.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen nedsette et bredt sammensatt utvalg som skal vurdere å avvikle partnerskapet og samle samtlige ytelser og tjenester i Nav under én statlig styringslinje.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at førstelinjen i Nav styrkes, slik at den enkelte bruker blir sett på som et enkeltindivid, og at Nav blir mindre byråkratisk.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 5*

Stortinget ber regjeringen benytte tall og redegjørelser som fremlegges av Nav i tråd med likestillings- og

diskrimineringslovens kap. 4 om aktivitets- og redegjøringsplikt, til å foreslå nødvendige tiltak for å sikre en bedre likebehandling av de ansatte i statlig og kommunalt Nav.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:105 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Gisle Meininger Saudland og Helge André Njåstad om å sikre et helhetlig Nav – vedtas ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 23. mars 2021

Erlend Wiborg

leder

Per Olaf Lundteigen

ordfører

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/638-

01.mars 2021

Representantforslag 105 S (2020-2021) fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Gisle Meininger Saudland og Helge André Njåstad om å sikre et helhetlig Nav (dok 8:105 S (2020-2021))

Jeg viser til brev fra arbeids- og sosialkomiteen av 12. februar 2021 med anmodning om min vurdering av representantforslag 105 S (2020-2021) fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Gisle Meininger Saudland og Helge Andre Njåstad om å sikre et helhetlig NAV.

Arbeids- og velferdsforvaltningen består av den statlige Arbeids- og velferdsetaten og de delene av kommunens tjenester som inngår i NAV-kontorene. Arbeids- og velferdsforvaltningen har ansvar for å gi brukerne bistand, enten det gjelder å fremme overgang til arbeid, sikre inntekt og kompensere for særlige utgifter, bidra til sosial inkludering eller aktiv deltakelse i samfunnet.

NAV-reformen var en betydelig organisatorisk reform som skulle gjennomføres relativt raskt, samtidig med en rekke velferdspolitiske reformer. Felles statlig-kommunale NAV-kontor ble valgt etter en grundig politisk prosess. Det siste kontoret ble etablert i 2011, og NAV-reformen har i en forvaltningssammenheng hatt relativt kort virketid. De kommunale tjenestene som skal inngå i NAV-kontoret er definert i lov om sosiale tjenester i Arbeids- og velferdsforvaltningen (økonomisk sosialhjelp, råd og veiledning, kvalifiseringsprogrammet, gjeldsrådgivning, midlertidig bosted). Kommunene kan velge å legge flere tjenester til NAV-kontoret.

Målet med felles statlige-kommunale kontorer er å gi brukerne bedre og mer helhetlig oppfølging og bistand. Hensynet til de brukerne som står lengst unna arbeidsmarkedet og har størst behov for sammensatte tjenester, har stått sentralt.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at NAV-reformen i perioder var mer krevende å gjennomføre enn det mange i utgangspunktet så for seg. I dag mener jeg likevel at situasjonen er langt lysere enn det bildet som gis i Riksrevisjonens rapport fra 2012 (Dokument 3:16 (2011-2012)) som forslagsstillerne henviser til i sin begrunnelse for forslaget.

Ikke minst på bakgrunn av de betydelige utfordringene som Riksrevisjonen pekte på i sin rapport, satte regjeringen i 2014 ned et ekspertutvalg (Vågengutvalget) som fikk i oppdrag å gjennomgå arbeids- og velferdsforvaltningen med sikte på å vurdere og fremme forslag til forbedringer. Rapporten fra ekspertutvalget forelå i 2015, og regjeringen fulgte opp med en egen stortingsmelding i 2016 med tydelige retningsvalg og tiltak for å forbedre, forenkle og fornye forvaltningen (Meld. St. nr. 33 (2015-2016) – Nav i en ny tid, for arbeid og aktivitet). Strategier og tiltak fikk den gang bred oppslutning i Stortinget. I stortingsmeldingen er regjeringen tydelig på at partnerskapet mellom kommune og stat i det lokale NAV-kontoret gir muligheter som ikke er utnyttet godt nok. Dette var også klare tilbakemeldinger fra forskerne som hadde fulgt etableringen av NAV i hele reformperioden.

Derfor var også meldingen og tiltakene særlig rettet mot å gjøre forvaltningen mer arbeidsrettet, forenkle og forbedre brukernes møte med NAV og ikke minst gi forvaltningen større handlingsrom lokalt til å tilpasse tjenestene til brukernes individuelle behov og lokale forhold. Brukernes rettigheter og plikter skal behandles likt, men tjenester og tiltak for å gi bistand og oppfølging med sikte på arbeid og inkludering må være individuelt tilpasset.

Siden meldingen ble lagt frem, er retningsvalgene og tiltakene fulgt opp både av regjeringen og forvaltningen selv gjennom mange initiativer og forbedringstiltak. Dette forbedringsarbeidet er bl.a. gjort rede for i de årlige budsjettene og gjennom flere svar på spørsmål fra Stortinget. Gjennomføringen av tiltakene på lokalt nivå er også nylig vurdert av Arbeidsforskningsinstituttet, Oslo Met som konkluderer med at arbeidet i tråd med disse retningsvalgene, og tiltakene bør fortsette (AFI-rapport 2020:09). Med utgangspunkt i dette, og ikke minst på bakgrunn av store utfordringer som EØS-saken, koronapandemien, økende arbeidsledighet og perspektivene for velferden fremover, er det i årets budsjett lagt vekt på at vi fortsetter og forsterker arbeidet med å forbedre forvaltningen med utgangspunkt i de utfordringene vi nå særlig står overfor.

Spørsmålet om å endre ansvarsdelingen mellom kommune og stat ble grundig utredet i Rattsø-utvalget, NOU 2004:13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning. Utvalget konkluderte med å videreføre et kommunalt ansvar for økonomisk sosialhjelp som en skjønnsbasert og behovsprøvd ytelse, for å legge til rette for en helhetlig og samordnet hjelpeinnsats for stønadsmottakere med sammensatte behov, samt sikre at hjelpen ble gitt ut fra kunnskap om lokale forhold.

Statliggjøring av NAV-kontorene vil naturlig medføre at økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsprogrammet statliggjøres. Brukere som har behov for disse ordningene, har ofte også behov for andre kommunale tjenester. En viktig begrunnelse for at det ikke ble foreslått

en statliggjøring av de kommunale tjenestene som ble lagt til NAV-kontoret, var nettopp at mange av brukerne også ville ha behov for andre kommunale tjenester (habilitering, rehabilitering, helse, bolig mv). En statliggjøring av alle tjenestene i NAV-kontoret vil dermed kunne redusere samarbeidet med andre kommunale tjenester som ofte er vesentlige for denne utsatte gruppen.

I tillegg er det et selvstendig argument at kommunene bør ha et økonomisk sikkerhetsnett for sine innbyggere. Ved at økonomisk sosialhjelp dekkes gjennom kommunenes frie midler, har kommunene også et økonomisk insentiv til å styrke det forebyggende arbeidet slik at kommunens innbyggere ikke kommer i en situasjon der de har behov for ordningene.

Økonomisk sosialhjelp utmåles på grunnlag av en individuell og konkret behovsvurdering. Et behovsprøvd sikkerhetsnett som tar sikte på problemløsninger på individnivå, er ved utforming av sosiallovgivningen ansett som et viktig tillegg til de øvrige, mer generelle ordningene for sikring av livsopphold i velferdssystemet. For bl.a. å motvirke ubegrunnede stønadsforskjeller mellom kommunene, er det gitt veiledende retningslinjer for stønadsutmåling. Allikevel er det lagt avgjørende vekt på at den økonomiske sosialhjelpen er skjønnsbasert og nært knyttet til kommunenes øvrige tjenester, og at en statlig overtakelse av sosialhjelpen vil skape nye samarbeidsutfordringer mellom stat og kommune.

Et av de viktigste innsatsområdene i arbeids- og velferdspolitikken fremover er å forebygge og hindre at utsatte grupper blir stående varig utenfor utdanning eller arbeidsliv. Vi må derfor både arbeide for å inkludere flere i utdanning og arbeid, og samtidig søke å gi flere av dem som blir stående utenfor arbeidslivet mulighet for deltakelse og inkludering i nabolag, nærmiljø og lokalsamfunn. Årsakene til utenforskap er ofte sammensatte og gjensidig forsterkende. Ikke minst bidrar svak tilknytning til arbeidslivet til vedvarende lavinntekt som kan gi dårligere forutsetninger for å delta på andre samfunnsarenaer. En helhetlig politikk for å forebygge utenforskap og bidra til økt inkludering i arbeids- og samfunnsliv må derfor omfatte et bredt spekter av politikkområder. I dette arbeidet blir det stadig mer tydelig at vi må bli bedre til å samarbeide på tvers av tjenester og sektorer, ikke minst mellom arbeid, helse og utdanning. Det er derfor også nødvendig at samarbeidet lokalt mellom ulike kommunale tjenester og arbeids- og velferdsforvaltningen er en nøkkel til å nå målene om å inkludere flere og motvirke utenforskap.

Selv om partnerskapet mellom kommune og stat i det lokale NAV-kontoret kan være utfordrende for styring, ledelse og arbeidsprosesser, er det også et utgangspunkt for å skape muligheter for en helhetlig og individuelt tilpasset innsats overfor den enkelte bruker. Det er også en mulighet til å utnytte de kommunale og statlige virkemidlene totalt sett på en best mulig måte, tilpasset lokale forutsetninger og behov. I dette samarbeidet ligger det også mye potensial for læring, innovasjon og samarbeid med sosiale entreprenører og frivillig sektor lokalt. Kontroll med bruk av velferdsgodene og tiltak for å forebygge og avdekke trygdemisbruk er et prioritert arbeid for regjeringen, ikke minst gjennom A-krimssamarbeidet, og resultatene på dette området er ikke vesentlig avhengig av en avvikling av partnerskapet.

Etter min vurdering er det ikke noe grunnlag for å endre partnerskapet som utgjør fundamentet i NAV-kontoret. Det er imidlertid behov for å videreutvikle NAV-kontorene og utvikle tiltak basert på kunnskap om hva som virker og ikke virker, slik at den samlede statlige og kommunale innsatsen fører til at flere brukere kommer i arbeid og aktivitet. Jeg er derfor opptatt av å fortsette det utviklingsarbeidet som har gitt resultater, men som også må forsterkes for å møte stadig nye utfordringer. En ny organisering av NAV-kontorene nå, vil lett kunne flytte fokuset bort fra dette viktige arbeidet.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Torbjørn R. Isaksen'.

Torbjørn Røe Isaksen

